

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн середовища	Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Кафедра	Дизайн тканин і одягу	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	2

КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

Семестр 2 (весняний 2023-2024 навч. року)

Викладач	Лагода Оксана Миколаївна, доктор мистецтвознавства, професор
E-mail	oxanalahoda@gmail.com
Заняття	за розкладом (он-лайн)
Консультації	під час занять та за індив. домовленістю
Адреса	група МАГІСТРИ «КД» 2023 в Telegram
Телефон	+380972618179 (викладач)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — КП); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf*. Окрім роздруківок, які студент демонструє під час рубіжного та семестрового контролю, роботи в ел. вигляді мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, гонсультавання з викладачем тощо відбуваються он-лайн у визначені дні та години. За бажанням можна пропонувати листування у Messenger, Viber, Telegram.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

«Концептуальне проектування» (КП) є ключовою дисципліною з циклу професійної підготовки студентів спеціальності 022 «Дизайн», тому концентрує в собі компетентності, знання та навички відповідні освітньо-кваліфікаційному рівню «магістр дизайну». Її опанування завершує процес підготовки студента до самостійної проектно-творчої діяльності, зокрема, на концептуальному рівні об'єктів дизайну. Рекомендованою передумовою для вивчення дисципліни «КП» є дисципліни циклу професійної підготовки, опановані студентами під час навчання на ОПП ДО(В), та дисципліна «Проектна концептуалістика» 1 сем. Навчання на ОПП КД.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни є формування гармонійно розвинутої творчої особистості, здатної самостійно, на підставі отриманих компетентностей, професійних знань і навичок, вирішувати складні проєктні задачі засобами дизайну. В програмний зміст дисципліни закладено методи діалектичного пізнання об'єктивної дійсності та побудови проєктної концепції відповідно до певної проблемної ситуації (реально існуючої або вигаданої). Вказані складові є базовими для вирішення будь-яких проєктних завдань, а їх використання у проєктному процесі розкриває причинну залежність між реальними запитами суспільства і його ідейно-соціальними настановами, з одного боку, і реалізацією творчого потенціалу особистості – з іншого.

Завданнями дисципліни «КП» є наступні:

- розвиток інноваційного, зокрема, екологічно орієнтованого мислення студентів (екологія довкілля, екологія культури, екологія особистості);
- розвиток проєктно-аналітичних та асоціативно-образних здібностей студента;
- засвоєння знань і навичок щодо формування інноваційної дизайнерської ідеї та її функціонально-технічної та композиційно-пластичної реалізації у вигляді завершеної форми промислового виробу (дизайн-об'єкту);
- оволодіння студентами професійним інструментарієм формоутворення складних за морфологією та стилістикою об'єктів;
- опанування сучасних засобів презентації та репрезентації авторського дизайн-проєкту;
- знайомство з новітніми формами і методами організації процесу професійної дизайн-діяльності;
- розвиток креативної естетики студентів та формування індивідуального креативного простору в контексті сучасних тенденцій розвитку дизайну, суспільних запитів і особливостей функціонування сучасної індустрії моди.

Відповідно Стандарту вищої освіти України (затвердженого МОНУ 21.12.2018 р. № 1433) дисципліна забезпечує набуття всіх загальних компетентностей ЗК 1 – ЗК 7, а також таких фахових компетентностей, як:

фахові (спеціальні, предметні):

ФК 1 – Здатність здійснювати концептуальне проєктування об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, технічних, технологічних, екологічних та естетичних вимог (відповідно до програми);

ФК 2 – Здатність проведення проєктного аналізу всіх впливових чинників і складових проєктування та формування авторської концепції проєкту;

ФК 3 – Здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтва;

ФК 4 – Здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва та дизайну;

ФК 6 – Здатність застосовувати у практиці дизайну виражальні художньо-пластичні можливості різних видів матеріалів, інноваційних методів і технологій;

ФК 7 – Здатність застосовувати засоби спеціального рисунку та живопису (за спеціалізаціями), а також методики використання апаратних і програмних засобів комп'ютерних технологій;

ФК 8 – Здатність вести ефективну економічну діяльність у сфері дизайну;

ФК 9 – Здатність створювати затребуваний на ринку та суспільно відповідальний продукт дизайну (товари і послуги);

ФК 11 – Здатність застосовувати методологію наукових досліджень на теоретичному та практичному рівні

Дисципліна забезпечує наступні програмні результати навчання:

ПРН 1 – Генерувати ідеї для вироблення креативних дизайн-пропозицій, вибудовувати якісну та розгалужену систему комунікацій, застосовувати основні концепції візуальної комунікації у мистецькій та культурній сферах;

ПРН 2 – Розробляти науково-обґрунтовану концепцію для розв’язання фахової проблеми;

ПРН 4 – Представляти результати діяльності в науковому та професійному середовищі в Україні та поза її межами;

ПРН 6 – Формувати проектні складові у межах проектних концепцій; володіти художніми та мистецькими формами соціальної відповідальності;

ПРН 8 – Здійснювати допроектний аналіз із урахуванням всіх вагомих чинників, що впливають на об’єкт проектування; формулювати авторську концепцію проекту;

ПРН 9 – Застосовувати методіку концептуального проектування та здійснювати процес проектування з урахуванням сучасних технологій і конструктивних вирішень, а також функціональних та естетичних вимог до об’єкта дизайну;

ПРН 10 – Критично опрацьовувати художньо-проектний доробок українських і зарубіжних фахівців, застосовувати сучасні методіки та технології наукового аналізу для формування авторської концепції, пошуку українського національного стилю;

ПРН 12 – Володіти базовими методіками захисту інтелектуальної власності; застосовувати правила оформлення прав інтелектуальної власності;

ПРН 14 – Застосовувати інноваційні методи і технології роботи з матеріалами (за спеціалізаціями);

ПРН 15 – Представляти концептуальне вирішення об’єктів дизайну засобами новітніх технологій, застосовувати прийоми графічної подачі при розв’язанні художньо-проектних завдань (за спеціалізаціями).

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість дисципліни, її зміст формуються на підставі системного підходу, в основу якого покладено принцип послідовності розподілу учбового часу та методичного матеріалу відповідно зростанню рівня складності проектно-дидактичних задач. Навчально-методична змістовність дисципліни визначається взаємодією і логічно спланованими відносинами таких професійних складових, як: проектні категорії, зміст, форма організації та етапність проектного процесу, методи і засоби дизайн-діяльності, об’єкт і предмет дизайн-розробки, критерії оцінки якості кінцевого дизайн-продукту.

Показником рівня підготовки студента до самостійної проектно-творчої діяльності є курсовий, а на завершальній стадії навчання – дипломний проект, зміст і якість виконання якого наочно демонструють рівень опанування студентом необхідного діапазону професійних компетенцій, вмінь, знань і навичок.

Дисципліна вивчається протягом другого семестру 1-го курсу (6 кредитів ECTS, 180 навчальних години, зокрема 75 год. — аудиторні: 5 – лекційні заняття, 70 годин – практичні заняття та 105 годин — самостійної роботи студентів). Всього курс має 1 модуль з 2 змістовних модулів, відповідно.

Весняний семестр: 75 год. аудиторних занять: 5 год. — лекції, 70 год. — практичні, 105 год. — самостійні.

МОДУЛЬ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ОДЯГУ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПАРАДИГМИ СУЧАСНОСТІ: НАПРЯМКИ, ПІДХОДИ, КЛЮЧОВІ КОНЦЕПТИ І ПРОБЛЕМАТИКА ЕКО-ДИЗАЙНУ В АВТОРСЬКИХ ПРОЄКТАХ

Змістовний модуль 1.1. Концепт-проект колекції екологічного вбрання за визначеною тематикою

Тема 1. Екологічна парадигма сучасної художньо-проектної культури: становлення, напрямки розвитку

Тема 2. Ключові підходи і основні концепти еко-дизайну одягу, шляхи їх концептуалізації (на прикладах дизайн-об'єктів індустрії моди)

Тема 3. Техніко-технологічні особливості концептуального проєктування в еко-дизайні одягу та текстилю

Практичне 1. Пошук тематичного спрямування та еко-проблематики авторського культурно-інформаційного проєкту колекції одягу; їх обґрунтування

Практичне 2. Допроєктні дослідження: збір, систематизація та аналіз інформаційного, аналітичного та ілюстративного матеріалу

Практичне 3. Проєктний аналіз: аналіз аналогів, визначення прототипу. Вибір об'єктів проєктування та можливості їх використання. Формулювання авторської концепції проєктної розробки

Практичне 4. Фор-ескізи колекції еко-одягу за визначеною тематикою та сформульованою концепцією. Визначення головних параметрів: функціональних елементів, художньо-образного та стилістичного аспектів проєктування, техніко-технологічного аспекту, локації. Розробка варіантів авторського текстилю (рисунок тканини, принт, аплікація тощо)

Змістовний модуль 1.2. Дизайн арт-об'єкту з концепт-проекту колекції екологічного вбрання за визначеною тематикою

Практичне 5. Пошук формоутворення об'єктів та їх «прив'язка» до експозиційного вирішення. Робота над довершенням об'ємно-пластичних, конструктивно-технологічних, ергономічних складових концепт-проекту

Практичне 6. Виконання арт-об'єкту в матеріалі

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми дисципліни КП розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Практичні та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на закріплення лекційних тем і підготовку семінарських завдань. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни в контексті власного наукового дослідження (теми дисертації). Підсумком самостійної роботи є підготовка і захист індивідуальної тематичної дослідницької роботи у формі реферату.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

- Лагода О. Концептуальне підґрунтя проектно-художньої діяльності в умовах сучасності / Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2017. С. 180-183.
- Лагода О. Формування нової методології навчання в дизайнерській освіті. Дизайн-освіта 2017. Харків: ХДАДМ, 2017. С. 62-64.
- Лагода О. Дизайн костюма. Практики репрезентацій: монографія. Черкаси: Видавець Третяков О.М., 2018. 296 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, зокрема, актуальні розробки у сфері дизайну одягу та в індустрії моди, відомості про дизайнерів, дизайнерські школи та методи навчання в них, бренди тощо можна переглядати у мережі Інтернет. Відповідні посилання на потрібні сайти (Link – код в HTML або PHP документі) викладач надає під час занять або в процесі електронного листування. Наголошується, що в складі вихідної документації посилання на матеріали видань, включаючи назви книг, статей, авторів публікацій і художньо-проектних творів, є обов'язковою умовою.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка, папір, фломастери, олівці, маркери, фарби для пошукового ескізування. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет) з можливістю демонстрації тематичних презентацій і виходу до мережі Інтернет, пакет графічних редакторів для розробки авторських проектів: Microsoft Word – Microsoft PowerPoint, Adobe Photoshop, CorelDRAW, Adobe Illustrator. Швейне обладнання, манекен і матеріали для виготовлення арт-дизайн-об'єктів.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є рейтингові (рубіжні) та семестрові (екзаменаційні) перегляди.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачу. За необхідності студент має спитати дозволу вийти з аудиторії. В процесі проведення практичних занять вітається власна думка студента з теми заняття, аргументоване відстоювання авторської позиції та креативність у вирішенні тих чи інших

проектних завдань. У разі неможливості проведення занять за розкладом з вагомих причин викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з групою студентів.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. В разі пропуску студентом окремих лекційних або практичних занять з дисципліни, він повинен опрацювати їх самостійно.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх дослідженнях, при написанні пояснювальних записок до проекту тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю викладач виявляє порушення академічної доброчесності, плагіат (у текстовій або візуальній частині проекту) студент втрачає право отримати бали за свою роботу та мусить виконати її в новій – авторській редакції в повному обсязі.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>; <https://saiup.org.ua/novyny/akadem-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Бали
1	2	3	4	5	6	7
2-й семестр (весняний)						
Модуль 1. Концептуальне проектування одягу в контексті екологічної парадигми сучасності: напрямки, підходи, ключові концепти, проблематика еко-дизайну в авторських проектах.						
Змістовний модуль 1.1. Концепт-проект колекції екологічного вбрання за визначеною тематикою						
	1	лекція	Екологічна парадигма сучасної художньо-проектної культури: становлення, напрямки розвитку	1		
	2	лекція	Ключові підходи і основні концепти еко-дизайну одягу, шляхи їх концептуалізації. Трансформації та деконструкція (на прикладах дизайн-об'єктів індустрії моди)	2		
	3	лекція	Техніко-технологічні особливості концептуального проектування в еко-дизайні одягу та текстилю (ресайклінг, апсайклінг, кастомізація)	2		
дати занять визначаються розкладом	1-3	Практичне 1	Пошук тематичного спрямування та еко-проблематики авторського культурно-інформаційного проекту колекції одягу; їх обґрунтування	5	Коротке повідомлення (письмове)	5
	1-3	Практичне 2	Допроєктні дослідження: збір, систематизація та аналіз інформаційного, аналітичного та	5	Повідомлення-презентація (аналіз ілюстративного	5

			ілюстративного матеріалу		матеріалу, мудборд)	
	1-3	Практичне 3	Проектний аналіз: аналіз аналогів, визначення прототипу. Вибір об'єктів проектування та можливості їх використання. Формулювання авторської концепції проектної розробки	5	Доповнення повідомлення-презентації (ілюстративно-аналітична складова)	5
	1-3	Практичне 4	Фор-ескізи колекції еко-одягу за визначеною тематикою та сформульованою концепцією. Визначення головних параметрів: функціональних елементів, художньо-образного та стилістичного аспектів проектування, техніко-технологічного аспекту, локації. Розробка варіантів авторського текстилю (рисунок тканини, принт, аплікація)	10	Доповнення повідомлення-презентації (кольорово-графічне вирішення проекту)	15
Рейтинговий перегляд: демонстрація презентації всіх етапів розробки проекту, доповідь по презентації, її обговорення						10
Змістовний модуль 2.2. Дизайн арт-об'єкту з концепт-проекту колекції екологічного вбрання за визначеною тематикою						
дати занять визначаються розкладом	1-3	Практичне 5	Пошук формоутворення об'єктів та їх «прив'язка» до експозиційного вирішення. Робота над довершенням об'ємно-пластичних, конструктивно-технологічних, ергономічних складових концепт-проекту	15	Макет виробу, лекала	15
	1-3	Практичне 6	Виконання арт-об'єкту в матеріалі	30	Реалізація в матеріалі	25
Семестровий екзаменаційний перегляд: демонстрація презентації всіх етапів розробки проекту, доповідь по презентації, її обговорення						20

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

2-й семестр

Тема	Форма звітності	Бали
1-3	Змістовний модуль 1.1.	0-40
1-3	Змістовний модуль 1.2.	0-40
1-3	Складання іспиту (захист авторського проекту на перегляді)	0-20
Всього балів		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

	Бали		Критерії оцінювання
	0-20	0-40	
A+	20	40	Студент у повному обсязі опанував матеріали, надав додаткові матеріали та приклади за темою. На високому професійному рівні креативно реалізував проектні завдання, продемонстрував самобутню авторську проектну графіку. Подача дизайн-проекту охайна, професійна, без помилок

А	17–19	37–39	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові відомості. Подача дизайн-проекту в цілому професійна та охайна, проектна графіка оригінальна, проект реалізовано без помилок
А-	16	36	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, подача дизайн-проекту відповідає вимогам завдання, охайна, без виражених помилок. Проектна графіка достатньо індивідуальна і професійна
В	12–15	32–35	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок. Подача дизайн-проекту, в цілому, професійна та охайна, графічна частина справляє враження
С	8–11	22–31	Студент у повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматкуванням і подачею дизайн-проекту. Проектна графіка виконана на недостатньо високому рівні, не виразна
Д	4–7	10–21	Студент не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому професійному рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматкуванням, охайністю подачі дизайн-проекту, з проектною графікою
Е	1–3	1–9	Студент у недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна здача виконаної роботи, неохайність представлення дизайн-проекту тощо).
	0	0	Дизайн-проект студентом не виконано і не представлено

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність студента під час практичних занять, за своєчасність і етапність виконання роботи протягом усього семестру, за виступ на конференції або публікацію статті за індивідуальною темою дослідження, реалізованою в межах дисципліни «КП». Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

На заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела з кожної окремої теми.

Основна:

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну: навч. посіб. К. : ПАРАПАН, 2004. 240 с.
2. Даниленко В. Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури: Монографія. Харків : ХДАДМ; Колорит, 2005. 244 с.; іл.
3. Даниленко В. Я. Майбутнє європейського дизайну. Харків : Колорит, 2007. 197 с.
4. Дизайн одягу в полікультурному просторі: монографія/ М. В. Колосніченко, К. Л. Пашкевич, Т. Ф. Кротова та інш. К.: КНУТД, 2020. 268 с.
5. Лагода О. Дизайн костюма. Практики репрезентацій: монографія. Черкаси: Видавець Третяков О.М., 2018. 296 с.
6. Лагода О. Концептуальне підґрунтя проектно-художньої діяльності в умовах сучасності. II Всеукр. наук.-практич. конф.: Регіональний дизайн і освіта: потенціал сучасності. Черкаси: видавець Вовчок О.Ю., 2017. С. 180-183.
7. Лагода О. Формування нової методології навчання в дизайнерській освіті. Педагогічні аспекти підготовки викладачів з дизайну: сучасність і перспективи. ДО 2017. Харків: ХДАДМ, 2017. С. 62-64.
8. Лагода О. Дизайн одягу в контексте соціального проектування. Мистецтвознавчий та культурологічний журнал «Аркадія». Одеса: ОНПУ, 2016. Випуск № 1(46). С. 145-152.

9. Lahoda O. Representative practices of the Costume Modern. Scientific development and achievements. London: Published by Sciemcee Publishing, 2018. V. 3. P. 29-43.
10. Розробка колекцій одягу: навч. посібник / А.М. Малинська, К.Л. Пашкевич, М.Р. Смирнова, О.В. Колосніченко. 2-е вид. Київ : ПП НВЦ «Профі», 2018. 138 с.
11. Чупріна Н. В. Система моди ХХ – початку ХХІ століття: проектні практики та чинники функціонування (європейський та український контексти): монографія. К.: КНУТД, 2019. 476 с.

Додаткова література:

12. Алексіс Л. Бойлен. Візуальна культура / пер. з англ. Г. Лелів. Київ: Видавництво «ArtHuss», 2021. 206 с.
13. Дерман Л. М. Становлення та розвиток індустрії моди в Україні // Мистецтвознавчі записки. 2020. Вип. 38. С. 30–34. Етика та естетика / За ред. В. Л. Петрушенко. Львів : Новий світ — 2000, 2020. 304 с.
14. Єременко Ірина Іванівна. Проектно-художня структура костюма в сучасному дизайні.- Дисертація канд. наук: 17.00.07, Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. - Харків, 2014.- 200 с.
15. Кісіль Марина Володимирівна. Концепції формоутворення костюму в західноєвропейському дизайні ХХ століття: витоки, розвиток, тенденції : Дис... канд. наук: 17.00.07 - 2010.
16. Lahoda O. Search for Uniqueness and Identification Using Fashion. Space and Culture. Indian. 2018. 6:4
17. Lahoda O. Representative practices of the Costume Modern. Scientific development and achievements. London: Published by Sciemcee Publishing, 2018. V. 3. P. 29-43.
18. Lahoda O. Search for Uniqueness and Identification Using Fashion. Space and Culture. Indian. 2018. 6:4.
19. Мельник М.Т. Moda в контексті художніх практик ХХ ст. : автореф. дис... канд. мистецтвознав. : 26.00.01 / М.Т. Мельник ; Київ. нац. ун-т культури і мистец. — Київ, 2008. — 19 с.
20. Тканко О. Українська мода в контексті соціально-економічних трансформацій кінця ХХ ст. // Вісник Львівської академії мистецтв. 2002. Вип. 13. С. 120–128.
21. Тканко З., Тканко О. Екологічний дизайн в індустрії моди початку ХХІ ст. Вісник ЛНАМ 2019. Вип. № 39. С. 161-169.
22. Тканко З. Moda в Україні ХХ століття : монографія ; АВТОГРАФ. Львів : Артос , 2015. 232 с.

Рекомендовані посилання на вітчизняні наукові видання:

ВІСНИК ХДАДМ <https://ksada.org/v2020.html>

ВІСНИК ЛНАМ <https://visnyk.lnam.edu.ua>

ART&DESIGN <https://artdesign.knutd.edu.ua/archiv/>

НАРОДОЗНАВЧІ ЗОШИТИ <https://nz.lviv.ua/category/archive/>